

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Bun de imprimat

Trecut în registrul special dela Tribunalul
Cluj, Secția III, sub Nr. 111-1938.

Căutați pacea cu toată lumea și sfințenia, fără de care nimeni nu va putea vedea pe Domnul. Ingrijiți cu luare aminte ca nimeni să nu rămână lipsit de darul lui Dumnezeu.

Evrei, 12, 14, 15.

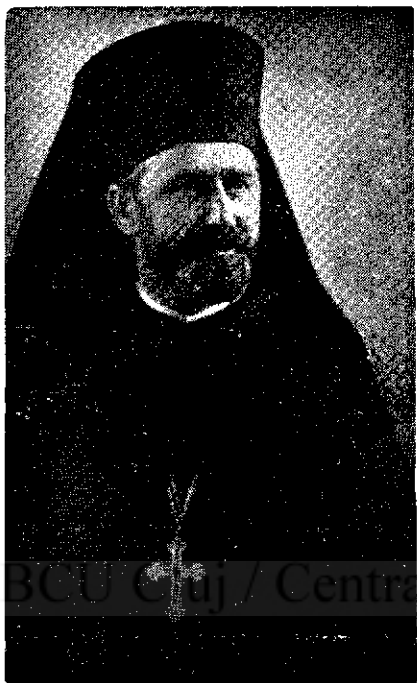
PRAZNICUL EPARHIEI NOASTRE

Astăzi are loc la Cluj, în cadre festive, o îndoită sărbătoare: inaugurarea *noului local* al Academiei Teologice și sfințirea *paraclisului* ce i s'a adăugat.

Înălțarea lor este datorită inițiativei și râvnei P. S. nostru Episcop *Nicolae Colan*, care a știut strânge, în vremuri de criză financiară, fondurile necesare pentru realizări de o importanță culturală atât de mare.

Pe planul activității programatice a P. S. Sale evenimentul acesta prezintă de sigur o notă simbolică, ce se cuvine a fi relevată cu prilejul zilei de azi. Este îndrumarea *sufletească* a Eparhiei pe temeiul sănătoasei organizări *materiale* ce i-a dat-o cu atâta iscusință ctitorul ei de neuitată pomenire Episcopul *Nicolae Ivan*.

Pregătirea clerului trebuind să fie în mod constant *problema centrală* a oricărui Episcop, toate acțiunile lui, indiferent de natura lor, au să servească acest scop înalt și hotărâtor pentru destinul Eparhiei. Fericitul restaurator al Episcopiei lui Ștefan cel mare a înțeles, cu inteligența lui vie și cu experiența lui bogată, valoarea acestui adevăr, dovadă că dela început chiar — când aveau precădere alte necesități — a căutat să dea ființă Academiei Teologice, instalând-o în localuri proprii. Ele nu corespundeau în totul dorințelor regretatului Ierarh, dar nădăjduia să construiască cu vremea o zidire pe intravilanul vast din Calea Regele Carol II-lea, ce-l dobândise prin stăruințele lui totdeauna triumfătoare. Când însă izbuti, după o luptă de rară perseverență și abilitate, să obțină splendidul palat episcopal de azi, el socoti nimerit să instaleze Academia aici, dar fără a găsi loc suficient și pentru Internat, care trebui să rămână tot în localul impropriu de mai înainte. O asemenea situație nu putea avea decât un caracter provizoriu, până la ivirea împrejurări-

P. S. S. Episcopul NICOLAE COLAN

lor favorabile unei soluțiuni definitive.

Regretatul Episcop n'a mai putut avea și această bucurie, dar bunul Dumnezeu i-a îndeplinit-o postum și încă destul de repede prin vrednicia P. S. Ierarh *Nicolae Colan*. Eminențatul profesor și rector de ieri al Academiei Teologice din Sibiu înțelegea mai bine decât oricine, că școala pentru pregătirea clerului se cuvine să fie în *preajma Episcopului* așa cum o cere rânduiala canoanelor și tradiția Bisericii ardelenene, căci numai așa poate fi îndrumată și supravegheată zi de zi în activitatea ei neîntreruptă. Iar în al doilea rând mai știa, că spre a face o bună *educație* a candidaților, școala și internatul trebuie să se găsească împreună și nu separate. Astfel a dispus să se întocmească planurile unui local cu subsol, parter și două etaje, formând continuarea aripei stângi a palatului episcopal. În acest scop n'a ezitat a sacrifica o bună parte chiar din parcul limitat al reședinței, numai spre a asigura o construcție cât mai potrivită pentru învățământul teologic. În ciuda dificultăților financiare de azi, fondurile trebuitoare au fost

strânse și clădirea, destinată exclusiv instrucției, a fost terminată în scurtă vreme. Iar Internatul a fost instalat în partea veche a aripei stângi, unde până aci se făceau cursurile.

Dar P. S. Episcop *Nicolae* nu s'a oprit la atâta. Deși monumentală catedrală se află lângă reședință, și deci clericii aveau puțință s'o cerceteze în fiecare zi fără pierdere de timp, totuși înțeleptul Vlădică a ținut să înființeze un *paraclis* chiar în interiorul clădirii, cu două intrări separate, una din reședință pentru Ierarh, iar cealaltă din Internat pentru studenți. Rostul paraclisului astfel organizat este din cele mai esențiale în viața Academiei teologice. El îndeplinește rolul *seminarului* din Facultățile laice, și mai mult decât atâta. Fiindcă e laboratorul spiritual, unde se *inoiește* sufletul studentului în sens religios, formându-se, prin meditație și rugăciune cotidiană, pentru sublima misiune a *preoției* jertfitoare. Paraclisul nu este numai un loc pentru slujirea Utreniilor, Liturgiilor și Vecerniilor, la cari tinerii clerici iau parte spre a se introduce în tainele ritului ortodox, ci și mijlocul neîntrecut de formație creștină, de inspirație religioasă și de

contact fericit cu tainica atmosferă harică, pe ale cărei unde mistice se coboară *sfințenia cerească* în inima celor ce o cer îngenunchiați, la orice oră din zi, sub icoana Mântuitorului. Aceasta e semnificația imensă a paraclisului din Internatul teologic, el este nervul de viață al Academiei, și când clericii îl vor sesiza în toată amploarea și valoarea lui hotărâtoare, ei pot spune că sunt pe drumul biruinței ce duce la Hristos. *Invățătura* teologică — da o vrem cât mai bună și mai temeinică; dar *credință* printr'o trăire intensă de fiecare clipă acolo în paraclisul minunilor sufletești, iată ceea ce este virtutea supremă a studentului în teologie, pornit pe calea pastorației ortodoxe.

Este concepția scumpă ce-a animat pe P. S. Episcop *Nicolae*, când s'a ostenit să dăruie Eparhiei sale cele două realizări, cari astăzi se inaugurează în mijlocul unei mari bucurii obștești.

Dea Domnul ca acest înalt gând ierarhic să fie îmbrățișat cu deplină înțelegere de profesori și studenți, ca din munca lor devotată să odrăslească o preoție tot mai destoinică, menită a spori faima binemerită a tinerei noastre Academii teologice.

Sfințirea clopotelor bisericii ortodoxe din Blaj.

Săptămâna trecută s'a făcut cu deosebită solemnitate sfințirea celor trei clopote, destinate spre a fi așezate în clopotnița Bisericii ortodoxe din Blaj, aflată în construcție.

Dimineața s'a oficiat Sf. Liturghie în Capela ortodoxă a școlii primare de Stat nr. 1. Apoi, credincioșii în frunte cu preoții îmbrăcați în odăjdii au plecat în procesiune dealungul străzii Regele Ferdinand, până la noul locaș de închinare, unde erau așezate cele trei clopote.

Aci s'a oficiat o slujbă religioasă de Păr. Trandafir Scorobeț consilier arhiepiscopesc, delegat al Mitropoliei din Sibiu, asistat de păr. prot. Dragolea din Dumbrăveni, păr. Vasile Popa parohul Blajului și păr. Valeriu

Ciora din Valea Lungă. A cântat corul Școlii normale „Andrei Șaguna” din Sibiu, sub conducerea S. S. părintele Gheorghe Șoima.

Au asistat la solemnitate prefectul județului, primarul orașului, credincioșii Parohiei, elevii și elevele ortodoxe române din școlile Blajului, precum și un mare număr de credincioși.

După terminarea serviciului religios și stropirea clopotelor cu aghiasmă, păr. Vasile Popa a rostit o frumoasă cuvântare, în care a arătat sensul religios al clopotelor și a mulțumit I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae Bălan care a dăruit clopotul cel mare, „Centralei societății femeilor ortodoxe române” și Filialei Blaj, pentru cum-

părarea celui de-al doilea clopot și credincioșilor parohiei pentru al treilea clopot.

Au mai vorbit dna Ing. Alexandrescu președinta „Societății femeilor ortodoxe” și păr. Tr. Scorobeș, care a adus binecuvântarea I. P. S. Mitropolit Nicolae.

Clopotele sunt în valoare de 250.000 lei și poartă următoarele în-

scripții:

Clopotul cel mare: „Iată acum ce este bun și ce este frumos, fără numai a locui frați împreună” (Psalm 132, 1); pe al doilea scrie: „De este Dumnezeu pentru noi, cine este împotriva noastră” (Ioan 8, 31); iar pe al treilea: „Având nădejde ca aceasta cu multă îndrăzneală lucrăm” (II. Corinteni 3, 12).

A LUAT FIINȚĂ Frontul Național Studențesc.

Miercuri 19 Oct. c. s'a semnat următorul decret-lege pentru crearea Frontului național studențesc, în care vor intra toți studenții universităților din țară.

Art. 1. Pentru întărirea forțelor sufletești, morale și fizice ale tineretului studențesc român și pentru dezvoltarea disciplinată a activității sale, toți studenții dela Universitățile și școlile de învățământ superior din România vor fi încadrați în Frontul Național Studențesc.

Art. 2. Frontul Național Studențesc este o organizație de educație națională, culturală și socială, în care intră toți studenții, păstrând calitatea de membri pe toată durata studiilor lor superioare.

Art. 3. Frontul Național Studențesc fiind să desvolte în membrii săi sentimentul iubirii de patrie și Rege, sentimentul solidarității naționale, puterea de jertfă, deprinderea îndeplinirii datoriei, a punctualității, precum și sentimentul onoarei.

Art. 4. Unitățile care compun acest Front studențesc sunt: a) Comandamentul suprem; b) Divizia studențească; c) Cohorta; d) Centuria.

Art. 5. Comandamentul suprem este exercitat de un comandant ge-

neral numit prin Inalt Decret Regal.

Art. 6. Divizia cuprinde toate Universitățile și școlile de învățământ superior, dintr'un centru universitar. Există divizii în următoarele centre universitare: București, Iași, Cernăuți, Cluj. Toate școlile de învățământ superior din alte localități se vor repartiza celei mai apropiate divizii.

Art. 7. Cohorta. Fiecare divizie se împarte în mai multe cohorte, cohorta confundându-se cu o școală de învățământ superior. În orice divizie sunt atâtea cohorte câte școli de învățământ superior există în localitate sau în regiunea Universității celei mai apropiate, așa cum se va fixa prin regulament.

Art. 8. Centuria este unitatea subordonată cohortei. Ea se identifică cu Facultatea.

Art. 9. Fiecare divizie este comandată de un comandant ajutat de un sfat de profesori sau conferențieri definitivi dela Universități și celelalte școli superioare, câte unul de fiecare cohortă.

Art. 10. Comanda unei cohorte o are un comandant numit de comandantul diviziei și ajutat de un sfat de profesori sau conferențieri

definitivi, câte unul de fiecare centurie, desemnați de Decanii Facultăților sau școlilor respective.

Rectorii Universităților, Politehnicilor, și Academiiilor Comerciale și Industriale, în calitate de conducători ai acestor instituții, cu toate drepturile acordate de legea învățământului superior, vor invita la ședințele senatelor respective pe comandantul cohortei ori de câte ori vor lua hotărâri, cari privesc viața studentescă.

Art. 11. Comanda unei centurii o are un comandant numit de comandantul cohortei în acord cu Decanul Facultății care păstrează toate drepturile conferite lui prin legile de învățământ, în calitate de conducător al Facultății.

Art. 12. În fiecare divizie se organizează: a) o secție sportivă compusă din toate cohortele și centuriile, cu o conducere specială; b) o secție muzicală cu orchestră și cor, alcătuită în acelaș mod și condusă de specialiști dintre profesorii Academiiilor de Muzică sau de unul dintre studenții dela aceste școli sau de diplomați ai lor.

Art. 13. Pe lângă aceste secțiuni comune întregii divizii, fiecare centurie va organiza aceste două secții ale sale care sunt în acelaș timp elemente componente ale secțiilor mari din divizie și cohortă.

Art. 14. Centuriile vor organiza, pe lângă secțiile prevăzute la art. 12 și 13 o secție științifică. Această secție va fi condusă de către profesorii desemnați de Decan, în acord cu comandantul centuriei și ajutați de studenți secretari numiți de către acești profesori.

Art. 15. Secția sportivă va face educația fizică a tinerilor studenți.

Secția feminină va face exerciții și sporturi potrivite pentru studente.

Art. 16. Secțiile muzicale vor face

exerciții și vor fi pregătite pentru orice fel de participare la festivități și serbări unde vor fi invitate Universitățile și școlile de învățământ superior.

Art. 17. Secțiunile sportive vor lua parte la concursuri naționale și internaționale, la campionate, etc.

Se vor putea organiza concursuri între diferitele divizii din Țară, conform normelor stabilite de Uniunea Federațiilor de Sport din România (U. F. S. R.).

Art. 18. Toate secțiunile din toate diviziile vor lua parte la serbările naționale și universitare.

Art. 19. Secțiile științifice vor da sprijin activ extensiunii universitare. Ele vor servi pentru cercetările de specialitate ale studenților, înlocuind actualele societăți studențești.

Art. 20. Toți studenții sunt obligați să se înscrie cel puțin într'una din aceste secțiuni.

Pentru secția sportivă, cea muzicală și corală se vor face o selecție specială, după dezvoltarea fizică și după aptitudinile studenților.

Art. 21. Un regulament special va stabili serbările studențești, ceremonialul lor obligator, precum și activitatea fiecărei secțiuni în parte.

Art. 22. Toate aceste formațiuni nu vor dispensa pe studenți de obligațiile lor școlare, de frecvență, examene, etc.

Ele sunt organe auxiliare ale Universităților și școlile superioare menite să completeze educația tineretului studențesc.

Toate dispozițiunile comandanților diferitelor unități ale Frontului vor trebui luate în acord cu Rectorii, Decanii și conducătorii școalelor superioare.

Art. 23. Orice membru al Frontului Național Studențesc trebuie să aibă o purtare ireproșabilă în școală

FOILETON

Unația și analfabetismul în eparhia Gherlei.

— Constatări statistice-culturale. —

de Iconom Stavrofor Dr. Gh. CIUHANDU

Școalele uniete „erau înainte de toate școli religioase”; profesorii lor, formați pela Tirnavia și Viena „creșteau cum fuseseră crescuți”, iar cei veniți de pela Roma — chiar și la Blaj, — reprezentau punctul de vedere roman.¹⁾ În aceeași vreme, Românii ortodocși, primiau „școală împărțită”, pentru „popor”, aceasta a devenit „școala lor națională.”²⁾

În baza acestei despărțiri în ce privește spiritul școalelor unora și ale școalelor celorlalți, școalele ortodoxe au fost mai norocoase în deslegarea problemei culturale naționale în popor, — pe când cele uniete, potignite în catolicismul lor, au trebuit să-l slujească pe acesta, de multe ori în paguba maghiarizării ori în prețul perpetuării analfabetismului.

Acum optsprezece ani, când ne ocupam de problema aceasta, de cultură populară prin școale pentru norod, înfățișam și o statistică comparativă despre numărul școalelor populare, ortodoxe și uniete, și arătam, că metropolia ortodoxă a Sibiu-

lui, mai săracă, avea 1886 școale de acest fel, pe când cea unietă, de Blaj, d'abia 1295,¹⁾ deci mai puțin cu 408 școale (deoarece — explicativul îl dăm acum — biserica unietă era mulțumită cu școala primară-comunală, diriguată și plătită de statul ungar, pe când școala „confesională” se ținea cu grele jertfe, din pricina cărora, cei ce le susțineau, mai ales ortodocșii, sufereau defecțiuni sau treceri la unieți.) Și, mai arătam tot atunci²⁾ — pe urma dlui O. Ghibu: I. Anuar pedagogic, pag. 223 — că, de ex. bogata episcopie unietă dela Oradea — cea mai bogată chiar dintre toate episcopiile românești din Ungaria și Ardeal, avea subvenție dela Statul ungar, afară de două, la toate școalele sale primare, — bine înțeles: cu consecințele politice ale învățământului mutilat ca suflet românesc și potignit în limba de predare maghiară.

Pe tema înfloririi analfabetismului în regiunea deținută de biserică unietă din Ardeal, iată ce constatasem tot atunci, fără să ni-se fi contrazis cu dovezi:

„Dintre toate județele românești, Solnoc-Dobâca, deși are locuitori uniți peste 50% din totalul populației (sau 147.322 unieți față de 36.247 ortodocși) și centrul ierarhic al episcopiei uniete dela Gherla,³⁾ totuși prezintă cea mai înăpoiată stare culturală, având cel mai mare pro-

cent de analfabeți.⁴⁾ Acolo unirea s'a încuibat dela început și a dus o viață nelulburată, și trebuia să fi putut lucra pentru prosperarea culturală a poporului. Maramurașul, care a aparținut aceleiași episcopii uniete, zace în aceeași osândă culturală.

„Stările, sub acest raport, pe teritoriul Bisericii ortodoxe române nici pe departe nu sunt așa de dezvoltate, nici chiar în județul Hunedoarei, care a fost, din partea unieților, un cuib de frecări și rivalități confessionale, cari au stânjenit progresul cultural în sânul poporului.

„Acelaș statistician maghiar spunea pe față, că situația culturală în popor este cea mai defavorabilă, în gneeral, la greco-catolici, recunoscând că, în aceasta privință, ortodocșii stau, totuși, ceva mai bine.”⁵⁾

„După statistica oficială dela 1900, iarăși, județele cu majorități uniete sunt indicate ca stând în fruntea analfabetismului din țara (ungurească) întreagă”, și anume: Solnoc-Dobâca, Maramurașul, Hunedoara, Turda-Arieșul, Alba-inferioară și Sălajul. Un alt statistician maghiar ne dovedește că, pe când unieții ruteni sunt deprinși cu scris-cetitul în limba maghiară, tot atunci Românii unieți din Ardeal dau la 1900, cel mai mare procent de analfabeți.”⁶⁾

¹⁾ Magyarország Sztatistikája, de Dr. Ráth Zoltán, pag. 364.

²⁾ O. c. pag. 365.

³⁾ 1900 évi Népszámlálás, pag. 97.

⁴⁾ Balogh Pát: Népfajok Magyarországon, pag. 1085.

¹⁾ N. Iorga: Istoria Românilor din Ardeal și Ungaria, vol. II, pag. 84 și 85.

²⁾ O. c., pag. 85.

¹⁾ Schisma românească, p. 29.

²⁾ O. c. pag. 31.

³⁾ Acum, e mutată la Cluj.

și în societate și o moralitate pilduitoare. Excluderea din Front aduce după sine excluderea din Universitate.

Art. 24. La intrarea în Front fiecare student depune jurământul de credință către comandantul suprem după formula următoare: „Jur credință Majestății Sale Regelui Carol II și patriei. Jur să respect școala în care învăț și onoarea de student.

Jur să respect legile țării, ordinea de Stat și să-mi îndeplinesc îndatoririle de student român.

Așa să-mi ajute Dumnezeu!“.

Art. 25. Membrii Frontului Național Studențesc vor purta semne distinctive speciale care să arate că aparțin Frontului.

Art. 26. Membrii Frontului Național Studențesc vor saluta cu salutul roman, însoțit de cuvântul „Sănătate“.

Art. 27. Averile fostelor societăți studențești devin proprietatea Frontului Național Studențesc.

Art. 28. Profesorii Universităților, Politehnicelor, ai Academiiilor Comerciale și ai școlilor de învățământ superior sunt membrii de drept ai Frontului Național Studențesc, în calitate de sfătuitori ai studenților.

Art. 29. Ei sunt obligați să participe la toate manifestările colective ale vieții studențești, la serbările naționale și studențești și la toate ocaziile unde Frontul Național Studențesc se manifestă ca corp constituit.

Art. 30. Un regulament special va determina, în mod amănunțit, funcționarea Frontului Național Studențesc.

C. Argetoianu,

P. Andrei,

V. Iamandi.

lui. Din această stare isvorăsc noi obligațiuni pentru preoțime, care va ști să le îndeplinească cu tot zelul pastoral din trecut.

Păr. prot. dă citire mai multor ordine sosite de la Veneratul Consiliu eparhial.

Urmează referatul pâr. Eugen Muntean din Sălciua-de-jos asupra temelor lucrate de preoțime cu subiectul „Rolul preotului în Serviciul social (Căminul cultural) la sate“, subiect dat de Ven. Consiliu eparhial.

Păr. referent își exprimă bucuria că toți preoții tractului și-au trimis lucrările, cari în general au atins subiectul în miezul lui. Totuși dintre

toate se evidențiază lucrarea părintelui Trandafir Popescu din Lupșa. Păr. referent subliniază lucrarea pâr. Popescu, mai ales că a fost lucrată pe bază de bibliografie, având un bogat material de informație.

Conferința misionară continuă în ziua următoare 15 Oct. a. c. La ora 8 dimineața credincioșii rămași nemărturisii, se mărturisesc la pâr. Gr. Trimbiș. După Utrenie și sf. Liturghie se face cuminecarea enoriașilor mărturisii. La sfârșitul sf. Liturghii predică pâr. Ioaniciu despre „Parabola Sămănătorului“.

Pr. GR. TRIMBIȘ

CONFERINȚE PASTORALE

Conferința de toamnă a preoților din protopopiatul Lupșa.

Conferința misionară a preoților din tractul Lupșa s'a desfășurat anul acesta în frunța parohie Valca-Lupșei în zilele de 14 și 15 Oct. c.

Potrivit programului Sâmbătă dimineața la ora 8, enoriașii parohiei au fost mărturisii de către preoții T. Popescu și E. Mirca. La ora 9 jum. s'a servit Utrenia prin preoții Horia Istrate și Iosif Cucean.

A urmat Sf. Liturghie slujită de preoții: V. Butură, T. Popescu, Enache Mirca, I. Turcu și Cleopa Bărjovan.

Un număr imens de credincioși din toate parohiile și satele din jur s'au adunat, făcând biserica neîncăpătoare. La priceasnă a predicat pâr. Turcu Ioan despre „Pilda Cuv. Paraschiiva și biruința omului asupra

păcatelor“, stăruind îndeosebi asupra păcatului desfrânării. Pâr. Turcu și-a dezvoltat predica cu mult duh și cu multă convingere în fața credincioșilor. După masă la ora 3 Vecernia urmată de parastas pentru preoții răposați în această parohie, pentru enoriașii morți în cimitirul bisericii și pentru eroii neamului. Slujba s'a încheiat cu taina sf. Maslu, săvârșită de un sobor de 7 preoți, pentru bolnavi și întreg poporul credincios. A urmat predica „Despre curățenia rugăciunii“, rostită de tânărul preot Iosif Florea.

La ora 5 d. m. Conferința intimă a preoțimei.

Păr. prot. V. Șpan salută preoțimea și arată împrejurările grele cari s'au abătut și asupra țării noastre, din cauza tulburărilor politice internaționale. Aceste împrejurări au cauzat multă neliniște în sufletul poporu-

Ziua Marelui Voevod Mihai.

Praznicul sf. arhangheli Mihail și Gavril din acest an este pentru Români prilej de bucurie neobișnuită, prin faptul că deodată cu ziua numelui Măria Sa Marele Voevod de Alba Iulia sărbătorește și împlinirea vârstei de 18 ani, care-i conferă majoratul, în virtutea Constituției. Țara întreagă se simte mândră de falnicul vlăstar domnesc și învăluindu-L în dragostea ei nesfârșită roagă în această zi solemnă pe bunul Dumnezeu să-L ocrotească desăvârșit cu puterile Lui, ca atunci când va veni vremea, să poată cârmui România cu aceeași virtute și strălucire ca gloriosul Său Părinte. — Regele Carol II-lea.

Inaugurarea noului local al Academiei Teologice. Astăzi 5 Noemvrie c. ora 9 dim. se săvârșește în mod solemn de către P. S. Episcop Nicolae Colan inaugurarea noului local al Academiei Teologice, cum și sfințirea noului paraclis al numitului așezământ. E un mo-

ment de izbândă și bucurie, ce va cinsti cu o nouă pagină cartea frumoaselor înfăptuiri ale tinerei noastre Eparhii.

Pelerinajiu de Sf. Dumitru la Sf. Patriarhie.

Ca în toți anii de Sf. Dumitru bucureștenii au făcut un pios pelerinajiu la Catedrala Sfintei Patriarhii unde se află depuse moaștele Sfântului Dumitru Basarabov. După slujba religioasă racla de argint cu moaștele Sf. Dumitru a fost scoasă apoi de către cler din incinta Sf. Patriarhii în tinda Catedralei, unde numeroși credincioși au venit să se roage.

Profesorii și învățătorii detașați la Serviciul Social.

Pentru executarea dispozițiilor președinției consiliului de miniștri, date în urma desființării Serviciului Social, ministerul educației naționale a hotărât ca: profesorii și învățătorii detașați la Serviciul Social din provincie să-și reia catedrele pe ziua de 1 Noemvrie 1939. Cei detașați în București rămân la dispoziția ministerului.

Așa constatam și scriam acum 19 ani; iar astăzi, când reproducem aceste constatări statistice, mai adăogăm una: În județul Alba-inferioară, pe care-l subliniasem între județele îngreuiate din greu de analfabetism, se află și Blajul, centrul așa de sgomotos în iradieri de goale laude de sine sub raportul culturii naționale pentru masele populare cari, și ele, își aveau dreptul să se înfrupteze dintr'o cultură națională populară, pe care li-a servit-o, în mai mare măsură, tocmai urgisita ortodoxie ardeleană.

Urmează acum să dăm graiu mai deaproape unor dovezi statistice, neutilizate până acum, cu privire la analfabetism din județul Solnoc-Dobâca, a cărui capitală eră Gherla, ca sediul unei episcopii uniute, până de curând.

Datele le vom scoate din Monografia aceluia județ.¹⁾

Datele statistice le reproducem, dar le adăogăm o prelucrare²⁾ — făcută de noi, subliniind cifrele rezultate din prelucrarea noastră — după care vor urma câteva aplicații și tâlcuiri.

Ținem să dăm, în prealabil o indicație de reținut: statisticile din citata monografie datează din anii 1881 și 1891.³⁾

¹⁾ Solnok-Doboka Monographiaja, vol. I. de: Tağányi K., Dr. Réthy L. și Pokoly I. Dej, 1901.

²⁾ Autorii monografiei s'au rușinat, ei înșiși, de a le prelucra, dovedind mai de aproape incultura masei populare din județ, chiar și la conaționalii și coreligionarii lor înșiși.

³⁾ O. c. pag 46 și 49.

Județul Solnoc-Dobâca avea, la 1881, o populație de 193.677 suflete. Dintre aceștia, știa scrie și ceti 17.659 = 9.12%
numai citeau 3.211 = 1.66%
nici scriau, nici citeau 172.807 = 80.22%

În anul 1891, la populația de 217.550 suflete citiau și scriau numai 28.424 13.07%
numai citeau 1.895 0.87%
nici scriau, nici citeau 187.231 = 86.06%

Evident, ce mică e măsura reducerii analfabetismului într'un deceniu, de abia cu 3.16%!

Să vedem acum în ce proporții se repartizează comparativ analfabetismul, după raporturile etnic și confesional (1881):

Din	Nici scriu n. ci citeasc	Procent	Scara analf.
31.559 Maghiari	21.603	68.75	5
4.604 Germani	2.721	50.10	6
146.135 Români	138.421	94.76	3
255 Slovaci	221	86.66	4
299 Ruteni	220	96.51	2
1.757 Armeni	563	32.04	7
3.113 Țigani	3.103	99.65	1
6 Croați și Sârbi	3	50.00	
10 Venzi	9	90.00	
1 Alte limbi din patrie	1	100.00	
93 Alte limbi străine	28	30.10	
5.914 Nu știu vorbi	5.914	—	
193.677	172.807		

Deci în seria analfabetismului, Români din jud. Solnoc-Dobâca aveau noroc cu țiganii și ruteni,

pentru a nu figura în fruntea cozii, între celelalte șase popoare conlocuitoare, fiind noi întrecuți de: slovaci, maghiari, germani, și armeni,

Vom vedea, acum, raporturile din anul 1891, după cum urmează:

Din	Nici scriu n. ci citeasc	Procent	Scara analf.
38.961 Maghiari	24.188	62.08	5
6.234 Germani	3.686	59.13	6
166.808 Români	154.933	92.89	1
115 Slovaci	78	67.83	4
49 Ruteni	44	89.79	2
Armenii (sunt lăsați din statistică) ¹⁾			
76 Croați-sârbi	30	39.46	7
101 Venzi	—	—	
4.990 „Alții“ ²⁾	4.056	81.38	3
216 (un deficit al statistice)			
217.550	187.231		

Ce ne spune acest tablou, întâi de toate? Că „primatul“ în analfabetism îl țin, la 1891, românii, și nu țiganii. Deci o decădere, de două ori dureroasă. Decât românii stau mai bine și puținii ruteni, chiar și țiganii, cari sunt încadrați, în statistică, la rubrica „alții“, și chiar slovaci,

Dar, dacă privim și pe celelalte popoare conlocuitoare — maghiari și germani întâi de toate, — acestea prezintă o stare prea nemulțumitoare.

(Va urma)

¹⁾ Desigur, înglobați la Maghiari, cași o seamă de ruteni.

²⁾ Limbi varii, din țară și din afară.

Rectificare. În articolul „Intensificarea apostolatului” apărut în Renașterea nr. 43 c., coloana I aliniatul 3, se va citi în loc de „sobre nelegiurii” — „scabroase nelegiurii și imoralități”.

Inaugurarea anului universitar. Duminică 29 Octomvrie a avut loc deschiderea noului an școlar la Universitatea din Cluj, în sala cea mare a Colegiului Academic. Erau de față P. S. Episcop Nicolae Colan, și reprezentanții celorlalte culte, șefii tuturor instituțiilor civile și militare, numeroși intelectuali din oraș și studenți. Serbarea a început cu imnul regal, după care d. Fl. Ștefănescu-Goangă, rector Universității și-a ținut discursul inaugural, în care s'a ocupat de misiunea Universității și de nevoile ei urgente. Apoi d. prof. I. Lupaș a rostit o admirabilă lecție de deschidere vorbind despre „valoarea educativă a istoriei naționale”. Publicul l-a răsplătit cu aplauze îndelungate pentru învățămintele frumoase ce le-a cules. Festivitatea s'a încheiat cu „Gaudemus” cântat de corul studentesc. Ne-a surprins însă lipsa slujbei religioase cu sfințirea apei, cum se practică la celelalte instituții de învățământ superior din Cluj și din celelalte centre universitare ale țării. Numai rugăciunile dela Biserică nu ajung. Trebuie împlinită toată tradiția religioasă a țării. Sperăm, că în viitor așa va fi.

Demisie din guvern. Se anunță demisia din guvern a dlui Coriolan Băran subsecretar de stat la Ministerul de interne. Demisia a fost primită.

Svonuri desmințite. Ziarele din Londra au publicat știrea senzațională, primită dela Amsterdam, că în seara zilei de 27 Octomvrie trupe rusești ar fi pătruns în Basarabia. Agenția sovietică din Moscova a dat o drastică desmințire acestei știri, calificând-o drept simplă invenție și cinică provocațiune.

Un discurs al arhiepiscopului de York. Zilele trecute arhiepiscopul de York a ținut un discurs, în care a declarat, între altele, că după terminarea acestui război lumea întreagă va cere ca metodele războinice să fie definitiv eliminate. Trebuie să fie garantată suveranitatea fiecărei națiuni și securitatea colectivă a tuturor statelor. Este de prevăzut că va urma pentru Europa, o nouă eră, care va duce, poate la federalizarea acestui continent.

Neutralitatea balcanică. Se anunță că Italia ar fi întocmit un proiect al neutralității statelor balcanice, adică Iugoslaviei, Bulgariei, României, Greciei, Albaniei și Turciei. În virtutea lui aceste țări s'ar angaja să se țină departe de războiul actual, întocmai cum au hotărât și statele baltice în conferința recentă dela Stockholm. Bulgaria ar fi dat un răspuns satisfăcător.

Pentru Muzeul Eparhial am primit dela parohia Cucerdea un sigil vechiu de metal, dela parohia Toplița, Decretum Tripartitum al lui Verböczy I și II dela 1514, antimise vechi dela parohiile Toplița Ciobotari 1751, Ciocșiș 1751, Nadăș 1769, un protocol al buneii inoivri manuscris dela 1852.

În ajutorul concentrațiilor. Ca și P. S. nostru Episcop Nicolae, vladica Aradului P. S. Andrei a adresat credincioșilor o pastorală în care face apel la toți aceia cari au prisos în toate să dăruiască pentru ajutorarea celor nevoiași și concentrați, vărsând sumele la Fondul Milelor, care vor fi ajutate familiile celor concentrați și a celor nevoiași.

Buletinul războiului. Pe frontul de vest operațiunile militare sunt reduse tot la mici atacuri și tir de artilerie. Comunicatele franco-engeleze vorbesc de distrugerea mai multor submarine și avioane germane, iar cele din Berlin anuță alte scufundări de vase comerciale inamice. Se vorbește insistent de o mare ofensivă germană îndreptată contra Angliei, care ar avea un caracter nimicitor, prin forțele uriașe ce vor fi aruncate în luptă. Presa engleză răspunde că Marea Britanie va riposta cum se cuvine. Totuș vremea rea, cu ploaie și zăpadă din aceste zile fac improbabilă o ofensivă apropiată din partea Germaniei. Franța și Anglia au făcut o comandă de aproape 6000 avioane în Statele Unite, pe care speră se le capete curând în urma ridicării embargoului ce se anunță ca sigură. Pe de altă parte Rusia sovietică vrea să facă o nouă intervenție pentru pace.

Statele unite ale Europei. În Camera comunelor din Londra s'au adus în discuție telurile Marelui Britanii în legătură cu problemele viitoare comunități europene, ce se va stabili după terminarea războiului actual. Un deputat a întrebat dacă una din condițiile de pace va fi și aceea a creierii unor state unite ale Europei, după modelul Americii, spre a împiedeca pe viitor izbucnirea unor noi războaie. De pe banca ministerială i-a răspuns, că se va ținea seama de o asemenea sugestie. Ea nu va putea fi nesocotită nici de poporul german.

Forța statelor în războiu. Ziarele dau numeroase amănunte asupra întinderii și forțelor de cari dispun țările beligerante. Astfel imperiul britanic, cu teritorii în toate continentele, numără azi 520 milioane locuitori cu cele mai vaste bogății. Germania a ajuns la 80 milioane locuitori cu o industrie imensă, iar Rusia sovietică are 173 milioane locuitori.

Norocul unei femei sărace. Femeia Maria Delin din Constanța, a moștenit suma de 40 milioane lei dela o mătușe din Detroit care plecase în Statele Unite în anul 1900. Faptul este uluitor în aceste vremuri de criză financiară. Să nădăjduim că aceasta avere fabuloasă, dacă va intra în mâna fericitei moștenitoare, va fi întrebuințată nu numai în folos personal, ci spre slava lui Dumnezeu, în opere de utilitate creștină și națională.

BIBLIOGRAFIE

I. Lupaș: „Un vladică român năpăstuit la anul 1638. Cine putea fi?” București, 1939. Analele Academiei Române. Secția istorică. 19 pagini. 15 Lei. Savantul istoric dela

Universitatea din Cluj făcând o critică atentă a cronicilor contimporane și a textelor din documentele oficiale, aduce lămuriri concludente sprijinit atât pe tradiția orală notată de Petru Maior cât și pe cronica lui Gheorge Brancovici, că ierarhul ortodox ardelean care a suferit moarte de mucenic din partea lui Gh. Rakoczi I. la 1638, nu poate fi altul decât *Dosofteiu*. El păstorise ca Mitropolit de Alba Iulia în anii 1622—1627, după aceea nu mai e pomenit, ca să re-apară în 1634 ca episcop în Maramurăș, recomandat probabil de Matei Vodă Basarab. Deci nici Ghenadie II-lea, nici Ilie Iorest cum pretindeau istorici mai vechi, fără a fi examinat precis toate izvoarele. Studiul dlui Lupaș este o mostră de cercetare riguroasă a amănuntului istoric.

Marina I. Lupaș: Mitropolitul Sava Brancovici. Cluj, 1939. 126 pagini. Luându-și ca subiect al tezei sale de doctorat, figura de mucenic a marelui vladică ardelean din veac. XVII. autoarea ne-a dat o monografie limpede scrisă și bine documentată, care se citește cu plăcere. Punând la contribuție toate izvoarele contemporane, cum și literatura istorică română și străină, pe cari le rezumă la începutul lucrării, trece la zugrăvirea momentelor principale din viața sbuciumată a Mitropolitului, intrat în legenda neamului. Maturitatea cu care e scrisă această carte de o așa de tânără autoare, spiritul ager de critică și discernământ, cum și talentul expunerii, ce ne relevă o minunată moștenire paternă, ne îndeamnă să subliniem valoarea lucrării și s'o recomandăm călduros cititorilor nostri. Se poate comanda la Librăria Eparhială.

Nr. 710/1939. (38) 1—2

Concurs.

Pentru întregirea parohiei *Boerești*, protopopiatul Lupșa, devenită vacantă prin transferare, să publice concurs cu termen de 15 zile, socotit dela prima publicare în „Renașterea.”

Venitele parohiei sunt:

1. Salarul dela Stat.
2. Casă parohială cu dependințe.
3. Sesiune parohială 3 iug. 1556 stg. arător și fânaț.
4. Stola obișnuită.

Candidații își vor înainta, în termenul fixat, cererea și actele regulamentare Veneratului Consiliu Eparhial, putând să se prezinte apoi în parohie, pentru a face cunoștință cu poporul.

Baia-de-Arieș, la 27 Oct. 1939.

Oficiul Protopopesic în înțelegere cu consiliul parohial din Boerești.

Vasile Șpan, protopop.

Nr. 570/1938 pp. (37) 1—2

Concurs

Se publică concurs pentru postul de paroh din parohia *Gârbova-de-sus*, protopopiatul Aiud, cu termen de 15 zile dela întâia publicare în „Renașterea.”

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat, conform calificăției și anilor de serviciu.

2. Casă parohială cu toate supraedificiile.

3. Sesiune parohială, în mărime de 16 iug. 1310 st. □ arător, grădină, fânaț etc. și 14 iug. 432 st. □ pădure folosind anual 048 teritor după amenajamentul aprobat.

4. Onorariile stolare obicinuite.

Viitorul paroh va intra în funcțiune și drepturi la data penzionării actualului paroh Vasile Maxa, care și-a cerut pensionarea pentru limită de vârstă.

Cererile de concurs se înaintază Veneratului Consiliu Eparhial, în termenul de mai sus; iar candidații admiși, pe lângă prealabila încuviințare, se vor putea prezenta în parohie, spre a face cunoștință cu poporul.

Aiud, la 20 Martie 1939.

Iosif Pop, protopop.

Oficiul protopopesic ort. rom., Huedin

Nr. 712—1939

(35) 2—2

Concurs

Pentru complectarea parohiei de cl. III-a *Dâncu*, protopopiatul Huedin, devenită vacantă prin moartea parohului — se publică concurs cu termen de 15 zile socotit dela prima publicare în gazeta oficială „Renașterea” din Cluj.

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Complectarea salarului dela Stat conform coalei B.
2. Casă parohială cu supraedificiile de lipsă.
3. Sesiune parohială de 19 jugăre, arător și fânaț.
4. Stola uzitată.
5. Dreptul de pășunat ca oricare parohian.

Candidații își vor înainta cererea cu actele de lipsă, regulamentare, în termenul fixat Ven. Consiliu Eparhial ort. român din Cluj și cu încuviințarea protopopului se vor putea prezenta în parohie pentru a cânta, a predica eventual a celebra sf. Liturghie și pentru a face cunoștință cu poporul. Candidații vor respecta prevederile noului Regulament pentru parohii.

Huedin, la 22 Octomvrie 1939.

Consiliul parohial ort. rom. din Dâncu în înțelegere cu oficiul protopopesic.

Aurel Muntean, protopop.

Oficiul protopopesic ort. rom. al Dejului

Nr. 607/1939

(36) 2—3

Concurs

Pentru întregirea parohiei de cl. III-a *Caprioara*, cu filia *Teocul de Jos* din protopopiatul Dejului se publică concurs cu termen de 30 zile, socotit dela prima apariție în „Renașterea.”

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela stat potrivit pregătirii ce o are preotul.
2. Venitele stolare obișnuite.

Concurenții își vor înainta cererile adresate Ven. Consiliu eparhial în termenul de sus și cu avizul nostru vor putea să se prezinte în parohie pentru a face cunoștință cu poporul.

Dej, în 13 Octomvrie 1939.

Consiliul parohial în înțelegere cu oficiul protopopesic.

Zaharie Manu, protopop.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.